

Eduardo Louredo Rodríguez (2015): “Variación e cambio lingüístico en tempo aparente: o galego do Ribeiro” [Póster]. *III Encontro da Mocidade Investigadora (EDI-USC)*. Santiago de Compostela, 25-26 marzo 2015

You are free to copy, distribute and transmit the work under the following conditions:

- **Attribution** — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Non commercial** — You may not use this work for commercial purposes.

Variación e cambio lingüístico en tempo aparente: o galego do Ribeiro

Eduardo Louredo Rodríguez (eduardo.louredo@usc.es)
Instituto da Lingua Galega (Universidade de Santiago de Compostela)

Obxectivos

- Contribuír a un mellor coñecemento da realidade dialectal galega.
- Describir as principais características lingüísticas da bisbarra en contraste con outros lugares do territorio galego.
- Comprobar cales son as variables lingüísticas afectadas pola variación xeográfica e social.
- Determinar cales poden ser os factores, lingüísticos e sociais, que condicionan o cambio lingüístico na área.

Situación da comarca dentro da provincia de Ourense

Metodoloxía

O noso proxecto consiste nun estudo sobre a variación e o cambio lingüístico en tempo aparente na comarca do Ribeiro. Os traballos en tempo aparente empregan falantes de idades diferentes e así poden obterse valiosas informacións sobre o proceso de cambio na lingua (Bailey, Wilke, Tillery & Sand 1991). Para a recolección dos datos combinouse o cuestionario coa entrevista semidirixida. O cuestionario céntrase na morfoloxía e na sintaxe. O Ribeiro é unha comarca de 406'9 Km² de extensión composta por dez concellos de pequeno tamaño e poboación (18.329). A rede de puntos, dez en total, implica unha densidade dun punto por cada 40 Km². En cada punto entrevistouse tres informantes, 30 en total, de tres xeracións diferentes (maiores de 60, entre 40 e 55 e entre 30 e 16). Son persoas nadas no lugar ao igual ca os seus pais. Unha vez probado o cuestionario, fixéronse as enquisas. A continuación, transcribíronse os para ver cales son as variables lingüísticas suxeitas a variación xeográfica ou social. Confeccionouse para iso unha base de datos que permite relacionar as variantes de cada variable coa orixe e a idade do informante. Neste momento, estamos a iniciar o estudo, cualitativo e cuantitativo, de todas as variables intentando ver cales son as tendencias do cambio lingüístico e as súas posibles explicacións, tanto lingüísticas coma sociais.

Hipóteses

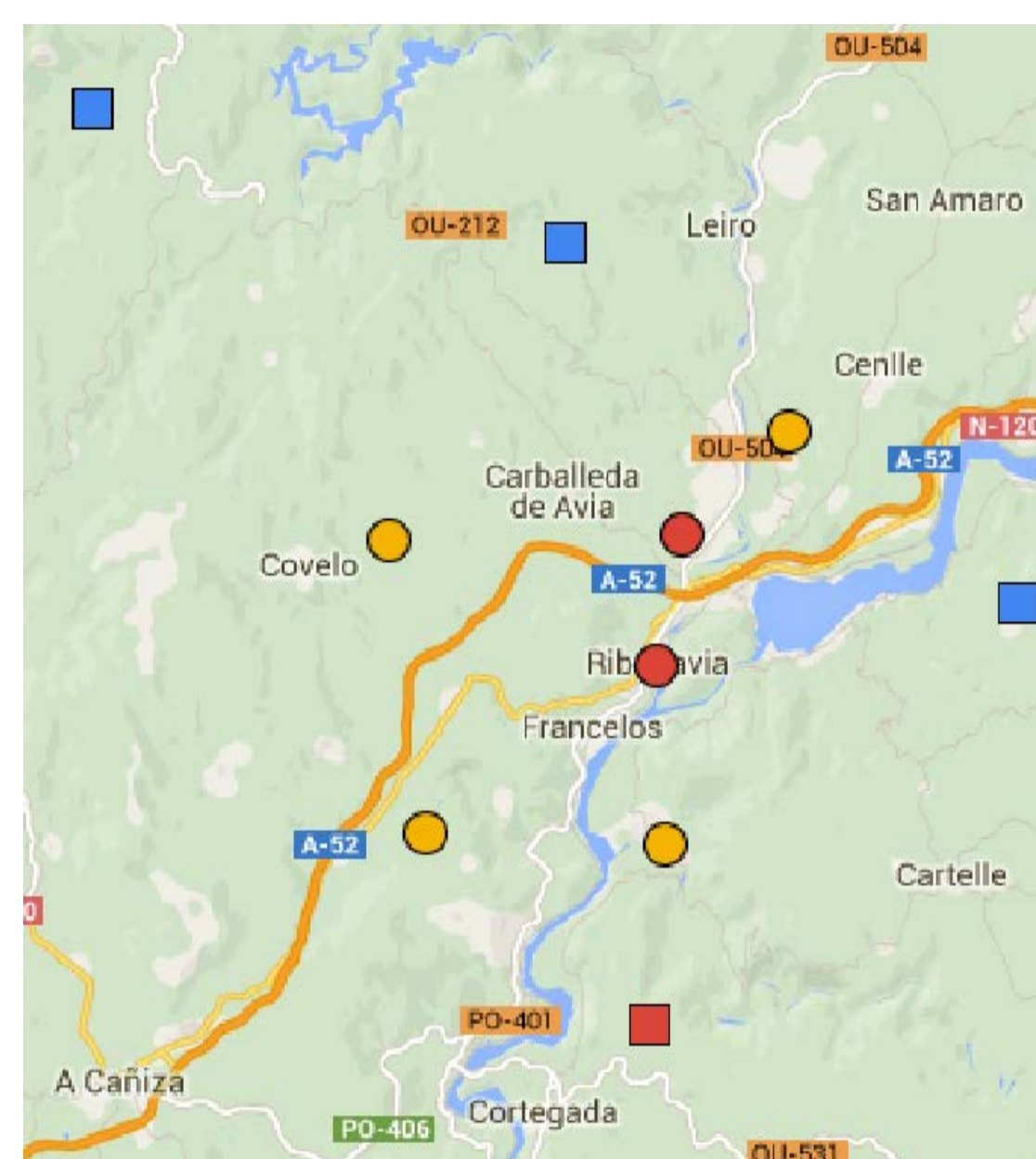
- Os falantes maiores terán unha morfosintaxe menos interferida polo castelán.
- Os falantes novos amosarán na súa fala máis elementos froito do contacto co castelán mais tamén formas lingüísticas do estándar.
- O nivel de variación (número de variantes para unha mesma variable) será maior na xeración máis vella ca na máis nova.

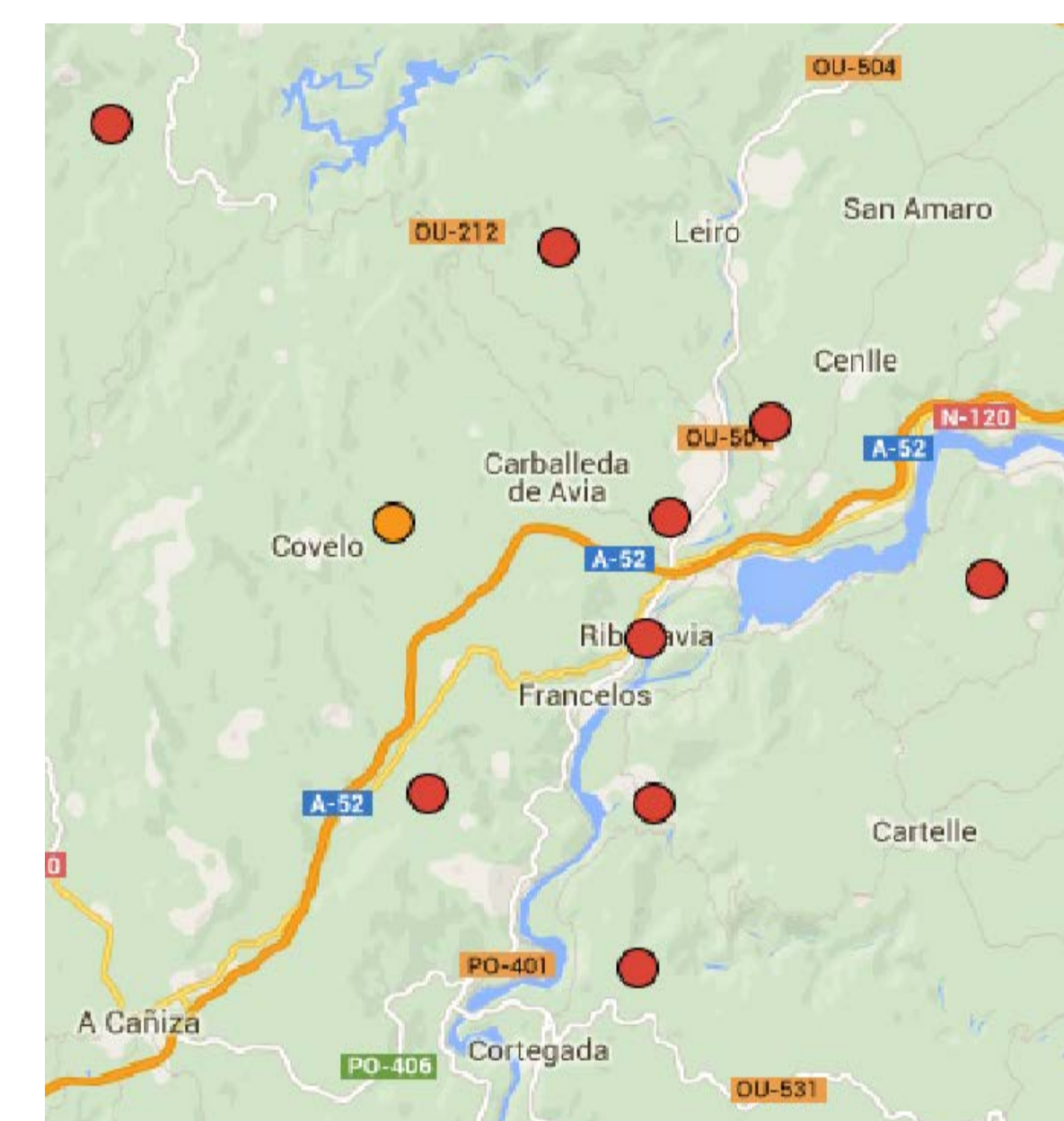
Concellos que forman a comarca do Ribeiro

Primeiros resultados: A variación e o cambio no pronome indefinido *ninguén*

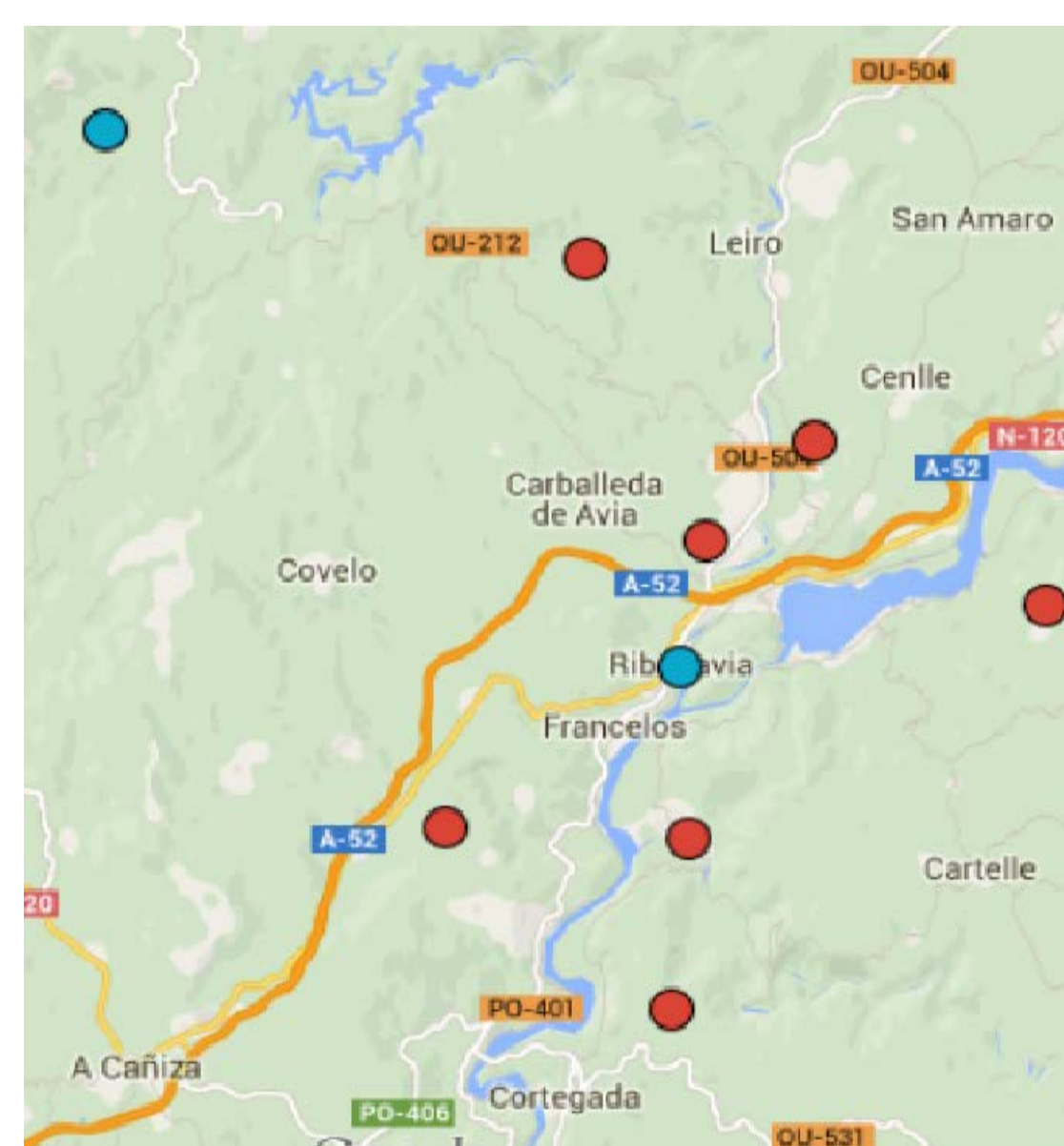
(Map data ©2012 Google, Sanborn)

Xeración I (+ 60 anos)

Xeración II (40-55 anos)

Xeración III (16-30 anos)

Comentario

Para a variable *ninguén*, existen cinco variantes no territorio estudado: *ninguén*, *ninguién*, *nadia*, *nadies* e *nadie*. Nos mapas xerarquízanse empregando as cores e as formas xeométricas. As variantes cartografadas coa mesma cor considéranse relacionadas. Na xeración maior de 60 anos, o castelanismo *nadie* rexistrouse nos puntos de Ribadavia e Regodeigón (Ribadavia), mentres que en Louredo (Cortegada) se recolleu *nadies*. A variante *nadia* (que non é un castelanismo, vid. Álvarez 2012) úsase en catro puntos, mentres que *ninguién* (orixinado por analoxía co seu contrario *alguién*, forma xurdida do contacto co castelán *álguien*) se recolleu en tres lugares. No caso dos falantes adultos, rexístrase un espectacular avance da forma española *nadie*, que pasa a ser practicamente a única. Só o informante de Vilar de Condes (Carballada de Avia) declara usar *nadia*. En cambio, na xeración máis nova, a carón do maioritario *nadie* vemos a emerxencia do uso do estándar *ninguén*. Obsérvase, conforme á hipótese previa, que é na xeración dos maiores de sesenta anos onde atopamos un nivel de variación maior xa que existen catro variantes para a variable *ninguén*. Mentres que nas outras xeracións só hai dúas variantes e, ademais, unha delas é moi maioritaria fronte á outra.

Referencias

Álvarez, Rosario (2012): “Achegamento ao perfil lingüístico dos autores dos inicios da Idade Contemporánea”, en R. Mariño Paz (ed.): *Papés d'emprenta condenada (II). Lingua galega e comunicación nos inicios da Idade Contemporánea*. Santiago de Compostela: ILG / Consello da Cultura Galega.

Bailey, Guy, Tom Wickle, Jan Tillery and Lori Sand (1991): “The apparent time construct”, *Language Variation and Change*, 3 (3), 241-264.